

הנודר מן המבושל פרק ששי נדרים

א ממי פ"ה מהל' נדרים
הלכה יא סגנו לאוין רמב
נוש"ע י"ד סימן רטו
סעף ט:

פירוש הרא"ש
 מותר ברובב ובקיפה. היינו דק דק כשר וטובב
 הנקפה בשולי הקדרה
 דמשמע כשר דוקא מה
 שנקלה בשכר: ר' יהודה
 אומר: דכיון שיש בו טעם
 כשר אסור: אייתי' בזמן
 שאמור בשכר זה עלי.
 דכיון דלמחר כשר זה שויה
 עליה חמיסה דאסורא
 ואסור בטעמו ובהנאתו
 אכל כשאלמר קונס כשר עלי
 לא אסר עמנו אלא כדבר
 הנקרה בשכר: מותר
 בתבשיל שיש בו טעם
 יין. כרגע דרבי יהודה:

א) נקדה המשנה הג' עלי,
 ב) [ג'ל שאלמר] א) פ'י
 הר"ן על סוף המשנה ממלא
 בע"כ, ד) ס"א שאין,
 ה) בע"כ הגריסא כדבר.
 ו) [ג'ל שאין], ז) מימח
 הש"ס נמחק. רש"ש.
 ח) [דף לגט].

הגהות הב"ח

א) גמ' רבי טרפון ביצים
 כל"ל ולות ב' נמחק:
 ב) שם שאינו טועם:
 ג) רש"י ד"ה כן הדבר
 שאסור הס"ד ואח"כ מ"ה
 שאמור כשר זה עלי
 לכשאלמר כן כל"ל ומימח
 שיש בקדירה נמחק:

גליון הש"ס

בהר"ן ר"ה וקשיא להו
 בו' אלא אחר חילוקין
 בא"כ. ע"י בהר"ן לנקח
 דף עט ע"ב ד"ה שאלו בני
 מעשר:

לעזי רש"י

פגוריא רש"י
 [פגוריא רש"י].
 שפרים, משקעים.

תוספות

ר' יהודה אומר. דכפר היא
 וטעמה: אמר ר"י כעשה
 ואמר רובי. פירוש דמי היכי
 דכשר שמי טועם אסור
 כדכבר ה"ר אהרן שאלו
 אולם ונכתב מהי הנה
 כי קא מייבש ליה בשאני
 אולם בשאני טועם דוקא
 או לאו דוקא וכן לענין
 שלק שאלו טועם: אמרו
 לו בן הדבר. שאסורין
 אפילו בליטם שנמשלו עם
 הכשר ואיתני בזמן שאמר
 כשר זה עלי דמשמע היא
 וטעמה שהנודר מן הדבר
 שאמר דבר זה עלי וכו':
 הנודר בין בותר
 בתבשיל. כרגע דרבי
 אסור: קונס יין זה וכו'
 אסור אם יש בו ב"ב.
 וא"כ כי נמי אין בו ב"ב
 דקונמות היו דבר שיש לו
 מתירין כדלמדין בשליה
 פירקין דלקמן וי"ל דסומר
 דבר שיש לו מתירין אינו
 טהור אלא בזמן בזמן אכל
 בזמן בשאני מינו אפילו יש
 לו מתירין ככל בשש"ס וכן
 משמע בשמעתי' דפגל
 לקמן דף נט.:

מותר כרוטב ובקיפה. קיפה היינו דק דק של כשר שירד לשולי קדרה: **אמר רבי יהודה מעשה ואסר עליונו כו'.** לסייע לר' יוסי מיייתי הק' עובדא: **אמרו לו.** בעלי מחלקותו של רבי יוסי: **כן הדבר.** כמו שאמה מעיד. אבל אין זו ראיה שלא אסר רבי טרפון אלא בזמן שאמר בשכר זה עלי דכיון דלמחר זה שויה אנפשיה חמיכה דאסורא ואסור זינא מנמו: **שהנודר מן הדבר.** כלומר דבר זה: **ונתערב באחר אם יש בו נותן טעם.** אם יש בזמן [האסור] כדי ליתן טעם בשל הימח וכגון דליכא ששים בשל הימח ה"ו אסור: וקשיא להו לרבוותא ז"ל היכי אמרינן הכא דאם יש בו נותן טעם אסור דמשמע הא אין בו נותן טעם מותר והא נדרים דבר שיש לו מתירין הוא כדלמדין לקמן דפרק הנודר מן הירק (דף גט.) משום דמנוה לאיתשולי עלייה מדדבי נתן וקיימא לן דכל שיש לו מתירין אפילו כאלף לא בטיל ויש לומר דכי אמרינן אפילו כאלף לא בטיל הני מיילי מין זמינו אבל הכא כי קתני ונתערב דלמחר שאינו מינו דומיא דביצים שנתשלו עמו וכל שאינו מינו **עליון אסור ור' יהודה אומר אמר רבי יהודה מעשה ואסר רבי טרפון (ה) בביצים שנתבשלו עמו אמרו לו כן הדבר אייתי' בזמן** שייאמר בשכר זה עלי שהנודר מן הדבר ונתערב באחר אם יש בו נותן טעם אסור ה'הנודר מן היין מותר בתבשיל שיש בו טעם יין אמר קונס יין זה (ה) שאני מועם ונפל לתבשיל אם יש בו נותן טעם הרי זה אסור: גמ'

עליון אסור כו' אכל כי לא אמר בשכר זה עלי אלא קונס כשר עלי דמשמע כשר ממש מותר כרוטב ובקיפה: אפילו דבר שיש לו מתירין נותן טעם והיינו דתנן במסכת חלה (פ"ג מ"ה) הנותן שאור מעיסת חטים לתוך עיסת האורז אם יש זה

טעם דגן חיבת ואם לאו פטורה א"כ למה אמרו הטבל אסור בכל שהוא כמינו ושלא כמינו נותן טעם וטבל דבר שיש לו מתירין הוא ואפ"ה קתני דשלא כמינו נותן טעם. וה"ל איתא דהדיא בירושלמי [דפירקין ה"ד] דגרסי' תמן זה הכלל היה ר' שמעון אומר משום ר' יהושע כל דבר שיש לו מתירין כגון בטל ומעשר שני והקדש וחדש לא נתנו בו חכמים שיעור אלא מין כמינו כמינו וטבל כמינו נותן טעם וכל שאין לו מתירין כגון תרומה וכו' מין כמינו ושלא כמינו נותן טעם הלין נדרי מה את עבד לון כדבר שיש לו מתירין או כדבר שאין לו מתירין [מקסתברא מעבדין כדבר שיש לו מתירין דתינין תמן שהוקד עוקד הנדר מעיקרו וכו'] והא מתימח עבדא לון כדבר י' [ש"ס] לו מתירין דתינין שהנודר מן הדבר ונתערב באחר אם יש בו נותן טעם אסור דפתיח דמיין בשאני מינו (ה) דכבר ה' שיש לו מתירין והרי זה מפורש כמו שכתבנו. ולפיכך הקשו על הרב אלפס ז"ל שכתב בהלכותיו כפ' גיד הנשה בענין פת שאפאה עם הל"ל בתנור דמתיי דלמרינן דאסור לאכלה בכותח אף על גב דקיי"ל דריחא ללא מילתא היא היינו טעמא משום דהוי דבר שיש לו מתירין דהא מתיי למוכלה כדהי דישרף ומשום הכי אפילו כאלף לא בטיל אלו דבריו ז"ל אלמא דסבירא ליה ז"ל דאפילו שלא כמינו לא בטיל ואי אפשר כמו שכתבנו בראיות ברורות. ואמרו שאפשר שסמך הרב ז"ל על אותה שאמרו כפ' משילין (ב"ב נט.) גבי האשה ששאלה מים ומלח לעיסתה הרי היא כרגלי שתיין ופרכינן ואמאי ליבטל מים ומלח לגבי עיסה ופרקה רב אשי משום דהוה ליה דבר שיש לו מתירין ואפ"י כאלף לא בטיל והא מים ומלח לגבי עיסה מין בשאני מינו הוא ואפ"י הכי יידי טעמא משום דהוה ליה דבר שיש לו מתירין אלמא אפ"י שלא כמינו לא בטיל ואי מהא לא הריח דשאיני מים ומלח כיון דעיסה לא נתערבא אלא בהו כמין כמינו דמי מדע דלמרינן בריש שמעמא דהתם כי מקשינן וליבטל מים ומלח לגבי עיסה אמר לכו ר' אבה הרי שנתערב קצ חטים שלו בעשרת קצין של חצירו יאכל הלה ומדי ואחיו עליה ואמר רבי אושעיא דשפיר עבוד דלחיהו עליה מאי שנתערב בשעוריה דלא קאמר להו דהוה ליה מין בשאני מינו וצטל חטים כחטים נמי לר' יהודה הוא ללא בטיל לרבנן כגון מדקאמר ר' אושעיא הכי ולא קאמר לה מים ומלח לגבי עיסה חטים ששעוריה הוא שמע מיעה לחטים כחטים איכא למומי לפי שאי אפשר לעיסה כל מה ומלח אלו דברי הראשונים ז"ל. ולי נראין דברי הרב אלפס ז"ל דכי תנן הכא דדבר שיש לו מתירין בשאני מינו בטיל הני מיילי כל שאסור עכשיו ועמיד להיות יתיר אחר זמן כנדריים משום דקא מיבטיא לי כיון דלרבנן כבולאו איסורי מין כמינו בטיל כמו בשאני מינו מה ראו חכמים לחלק דבר שיש לו מתירין בין מינו לשאינו מינו ומאיזה טעם וכך נראה לי בטעמו של דבר דחזינא לרבנן ולר' יהודה דליפגו בזמן כמינו אי בטיל או לא ואמרינן כפ' הקומץ רבה (מנחות כב.) דשנייה מקרא א' דרשו דכתיב [ויקרא טז] ולקח מדם הפר ומדם השעיר שאע"פ שדמו של פר מרובה קרי ליה דם השעיר אלמא לא בטיל וקסבר ר' יהודה דהיינו טעמא משום דמין כמינו לא בטיל לפי שכל דבר שהוא דומה לחצירו אינו מחלישו ומצטלו אלא מעמידו ומחזקו ומשום הכי סבירא ליה לר' יהודה כבולאו איסורי דמין כמינו לא בטיל ורבנן לא משמע לכו הכי דמכל מקום מין כמינו דאיסור והיתר אין דומין זה לזה כיון דחא אסור וחד שרי שאין ראוי לילך אחר דמיון עצם *אלא אחר חילוקין באיסור והיתר אלא היינו טעמא דדם הפר אינו מצטל דם השעיר משום דכיון דשנייה עולין כלומר ששעיר לזריקה אין מצטלין זה את זה כדי היכי דר' יהודה אויל אחר דמיון העלם אלו רבנן אחר דמיון ההיתר ולפיכך כל שחלוקין באיסור והיתר אפ"י מין כמינו בטיל דהוה ליה כמין בשאני מינו ומשום הכי אמרינן דכדבר שיש לו מתירין גטו רבנן משום חומרא לדברי יהודה דכיון שאין דבר זה חלוק מן ההיתר לגמרי באיסור והיתר אף הוא סופו להיות יתיר כמזוה אמרינן שאינו בטל כמינו דמי הוה דמו טובא חדא שהן שוין בזמן ועוד שאין חלוקים לגמרי באיסור והיתר ומשום הכי לא בטיל אלא בשאני מינו כדי שאותו חילוק שיש בין מינו לשאינו מינו ישלים אותו שווי שנייתו כאלו משום דבר שיש לו מתירין לפי שהחילוק שבין המינין סיבת הביטול והשווי נותן שלא יהו צטלין הלכך כל שהוא אסור עכשיו ואינו חסר מן איסורו אלא שעמיד להיות יתיר לאחר זמן אותו חסרון של איסור כיון שהוא מועט ראוי הוא שישימנו אותו חילוק שיש בין מינו לשאינו מינו אבל כשיש לו עכשיו היתר כי הויא דפ' משילין שאף מים ומלח מותרין עכשיו במקום שרגלי שתייה שוין זה הרי נתקרב הרבה היתר של עיסה למים ומלח שאף עכשיו שניהן מותרין וכיון שהיתרן קרוב אי אפשר לחילוק שיש בין מינו לשאינו מינו שישלימו דהא *הש"ס לרבנן חילוק דהיתר ואיסור עדיף להו מחילוק דמיון ושאינו מינו דבהא הוא דפליגי עליה דר' יהודה הלכך דבר שהוא אסור עכשיו ומלח ראוי יתיר אלא יצטל לגבי עיסה אע"כ דהו מין בשאני מינו ממה שראוי שלא יצטל דבר שהוא אסור עכשיו ועמיד להיות יתיר אחר זמן לגבי מין כמינו ומש"ה נהי דמסקינן דכדבר שיש לו מתירין בשאני מינו בטל מפני שהוא אסור עכשיו אסוק רב אשי התם דמים ומלח שהן ניתרין עכשיו אינן צטלין לגבי עיסה אע"כ שהוא מין בשאני מינו [והיא] דלמרינן התם בריש שמעמא (נח.) [מ"ש] מחטים כחטים וחטים בשעוריה היינו בעלמא ניהור דלא סלקן דהא אחיכו עליה כדאימא התם ולמסקנא לא סמיך עלייהו רב אשי כלל אלא אסוקהי] דכיון דהו דבר שיש לו מתירין שאף עכשיו יש לו שעת היתר אפ"י בשאני מינו לא בטיל ופת שאפאה עם הל"ל בתנור להא דמיא שאף עכשיו יש לה היתר לאכלה שלא בכותח הלכך דין הוא דאפ"י בשאני מינו לא בטיל. ועוד דאפ"י לא בעית למידק כולי האי זיל בתר טעמא הרי אתה רואה שכל שהוא מוסף היתר החמירו בצטלוו שפני שעתיד להיות יתיר אמרו שלא יצטל כמינו וכיון שכן כל שהוא מוסף עוד היתר שאף עכשיו יש לו שעת הכוסף ראו להחמיר בצטלוו שלא יצטל אפ"י בשאני מינו ומש"ה לא קשיא ממסקנא דהכא דמסקינן דבר [שיש] לו מתירין בטל בשאני מינו אמסקנא דפרק משילין דאסיק רב אשי דאפ"י בשאני מינו לא בטיל ולא רייכנין לתרוצי ולדחוקי כלל והייתא דפת שאפאה עם הל"ל בתנור להיחא דפרק משילין דמיא ולא עוד אלא דעדיפא מינה משום דליכא למימר דכי מצינן לחמורי אדבר שיש לו מתירין כמינו לא מחמירין עליה בשאני מינו אבל דהייתא דפת שאפאה עם הל"ל בתנור דליכא לחמורי עליה כמינו דלא שייך כלל אי לא מחמירין עליה בשאני מינו נמנא שלא החמיר בו כלל ועלו דברי הרב אלפס ז"ל נכוניו בטעמם. כן נראה לי. עוד ראיתי שהקשו עליו מדלמרינן בסוף פרק הערל (בימות פא:) גבי חמיכה של חטאת שנתערבה במאה חמיכות של חולין לא תעלה וקא יידיב רב אשי טעמא התם משום דהוה ליה דבר שיש לו מתירין וכל דבר שיש לו מתירין אפ"י כאלף לא בטיל ואסקינא התם דהא דבר אשי כדומא היא ולמאן אי לכהן מישרף שרי אי לישראל לעולם אסור אלא דהא דבר אשי כדומא היא אלמא לא מיקרי דבר שיש לו מתירין אלא מאי דלסקר האידינא ולכתיב ומנא שרי אכל האי פיתא כדדי כשרא לעולם שרי ואי בכותחא לעולם אסור ולא מיקרי דבר שיש לו מתירין כמסקנא דהתם. ומיתחזי לי דהא דפרכינן עליה מיהא ודאי כדומא היא דהתם הכי קאמרינן דכיון לישראל לעולם אסור למה נחמיר אכל ישראל מפני היתרו של כהן אינו דין אכל פת שאפאה עם הל"ל בתנור כיון שיש לו לכלל אדם היתר בה עכשיו ראוי להחמיר בצטלוו ודבר פשוט הוא: גמ'

גמ'

